

ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Број: _____

Датум: _____

Београд, Господара Вучића бр. 50

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ,
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа факултета безбедности бр. 667/13 од 17.12.2013. године, именована је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Данијеле Спасић под насловом „Концепт полиције у заједници и породично насиље“, у саставу:

проф. др Слађана Ђурић, председник
проф. др Ивана Симовић–Хибер, члан
проф. др Желимир Кешетовић, члан
проф. др Бранислава Поповић–Ћитић, члан

Комисија је проучила достављени рукопис докторске дисертације и Наставно-научном већу подноси следећи

РЕФЕРАТ

О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ И ДИСЕРТАЦИЈИ

Кандидат Данијела Спасић рођена је 04.04.1970. у Шапцу где је, као ђак генерације, 1989. године завршила гимназију. Вишу школу унутрашњих послова завршила је 1993. године као најбољи студент, са просечном оценом 9,63. Факултет цивилне одбране је уписала 2004. године, а дипломирала фебруара 2006. године, са просечном оценом 9,42. Исте године изабрана је у звање истраживач-приправник у Научно-истраживачком центру Полицијске академије. Мастер студије на Факултету безбедности, смер Безбедност, завршила је 2008. године, одбравивши завршни рад на тему „*Распрострањеност и карактеристике породичног насиља у Србији*“, стекавши академски назив дипломирани менаџер безбедности – мастер за студије безбедности. Кандидаткиња је на мастер студијама остварила просечну оцену 9,7.

Школске 2008/09. године уписала је докторске студије на Факултету безбедности, смер *Безбедност*. На Криминалистичко-полицијској академији (КПА) априла месеца 2010. године изабрана је за *сарадника* у звању *асистента* за ужу научну област *Организација*

полиције, за предмет - *Полиција у заједници*, а 2013. године поново изабрана у исто звање на истом предмету на период од 3 године. Ангажована је и на извођењу наставе на предмету *Међународна полицијска сарадња* на основним и специјалистичким студијама. Данијела Спасић учествује као истраживач на интерном пројекту КПА *"Насиље у Србији – узроци, облици, последице и друштвена реакција*, у периоду 2011-2014, и на 2 пројекта Министарства науке и просвете Републике Србије.

У периоду новембар месец 2009 – јун 2010. године била је ангажована као консултанткиња за израду *Нацрта Националне стратегије за сузбијање насиља у породици у Републици Србији, а затим и као чланица Радне групе*. У току досадашњег научноистраживачког рада објавила је једну монографију и преко 50 радова у научним часописима. Ужа област истраживачких интересовања кандидаткиње су безбедносни и криминолошко-виктимолошки аспекти *породичног насиља*. Бави се истраживањем *женских људских права, принципа родне равноправности и положаја жена у полицији и сектору безбедности*. Чланица је Виктимолошког друштва Србије. Служи се руским и енглеским језиком.

Данијела Спасић је објавила следеће радове:

А) монографију:

Spasić, D. (2009). *Karakteristike porodičnog nasilja u Srbiji*. Beograd: Zadužbina Andrejević.

Б) поглавља у књигама или зборницима радова:

Spasić, D. и Радељић, Н. (2010). Упоредна анализа стратегија о сузбијању насиља у породици. У В. Јарић и Д. Ранковић (Ур.), *Прилози за унапређење стратешког и правног оквира у области насиља у породици*. (стр. 379-444). Београд: Пројекат „Борба против сексуалног и родно заснованог насиља“, Управа за родну равноправност Министарства рада и социјалне политике Р Србије, УНДП.

Spasić, D. и Vučković, G. (2013). Koncept policije u zajednici i odgovor na terorizam. U: S. Mijalković i dr. (Ur.), *Suprotstavljanje organizovanom kriminalu i terorizmu*. IV (str. 93-106). Beograd: Kriminalističko-policijska akademija (Edicija Asphaleia; knj. 5).

Spasić, D. и Nikač, Ž. (2013). Gender Equality and Gender Based Violence - *conceptual framework*. In G. B. Milošević (Ed.), *Gender Equality and Gender-Based Violence : handbook* (pp. 1-30). Zemun: Academy of Criminalistic and Police Studies. 178 p.

Spasić, D. и Vučković, G. (2013). Police Culture and Process of Integrating Women in the Police. In G. Milošević (Ed.), *Thematic Proceedings of International Significance Archibald Reiss Days*, Vol. I, (pp. 249-258). Belgrade: Academy of Criminalistic and Police Studies.

Spasić, D. (2012). Gender mainstreaming in the security sector in Serbia. In C. Mojanoski (Ed.), *Security and euroatlantic perspectives of the Balkans: police science and police profession (states and perspectives)* (Tom II) (pp. 605-618). Skopje: Faculty of Security.

В) Чланци објављени у научним часописима:

Spasić, D., Djurić, S. & Kesetović, Ž. (2013). Community Policing and Local Self-Government: A Case Study of Serbia. *Lex Localis – Journal of Local Self-Government*, 11(3), 293-309.

- Spasić, D. (2010). Victims of Domestic Violence in Serbia. *NBP- Journal of Criminalistics and Law*, 15(3), 77-92.
- Spasić, D. (2012). Porodično nasilje u Srbiji - istorijsko-kulturološka dimenzija. *Bezbednost*, 2, 205-219.
- Spasić, D. (2011). Policijska kultura i rodni identitet, *Bezbednost Zapadnog Balkana*, 19 (januar-april), 23-35.
- Spasić, D. (2008). Žene u sistemu policijskog obrazovanja. *Temida*, 11(8), 41-61.

Данијела Спасић је, поред учешћа у реализацији више научно-истраживачка пројекта, са излагањима учествовала на бројним међународним и домаћим научним и стручним конференцијама и семинарима.

Докторска дисертација Данијеле Спасић под називом "Концепт полиције у заједници и породично насиље" написана је на 500 страница, од којих 407 страна чини основни текст. Дисертација садржи следеће целине: Увод, Теоријски део (Заједница, Породично насиље као појава и проблем у заједници, Полиција као ресурс заједнице, Стратегије полицијског рада у заједници, Концепт полиције у заједници као нова стратегија полицијског рада), Истраживачки део (Методолошки оквир истраживања, Ефикасност концепта полиције у заједници у спречавању и реаговању на породично насиље), Закључна разматрања. Приложена литература садржи 553 библиографске одреднице. Дисертација такође садржи Прилоге: дописе начелницима полицијских управа Дирекције полиције, као илустрацију специфичне процедуре приступа подацима, примењене истраживачке инструменте, транскрипте интервјуа, као и табеле и графиконе који садрже шире изводе из примењене статистичке анализе.

2. ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација под насловом „*Концепт полиције у заједници и породично насиље*“, у најширем смислу, за предмет истраживања има квалитет живота у локалној заједници, посматран преко идентификовања и процене потреба грађана заједнице за заштитом од породичног насиља, односно преко успешности примене једне стратегије полицијског рада у локалној заједници (*community policing*) у односу на задовољење ових потреба и заштиту грађана. Другим речима, циљ дисертација је био да се утврди да ли и како примена *концепта полицијског рада у локалној заједници* на проблем породичног насиља доприноси побољшању квалитета живота грађана. Најшири контекст проучавања обухвата, дакле, индиректно квалитет живота у локалној заједници, а централне категорије на којима се заснива процена тог квалитета јесу: породично насиље и концепт полицијског рада у локалној заједници (*community policing*). Од њихових карактеристика, од специфичности њиховог односа у локалној заједници, зависе и резултати процене квалитета. При томе, њихове специфичности и релације су посматране у контексту карактеристика локалне полицијске организације и услова локалне заједнице, односно њених ресурса и инфраструктуре.

Конкретно, дисертација има за предмет проучавање квалитета, домета и ограничења примене концепта полицијског рада у локалној заједници на проблем породичног насиља. Породично насиље представља комплексан социолошки,

криминолошки, безбедносни, социопатолошки и социјално-психолошки феномен. То је проблем и појава која нарушава нормално функционисање породице, али својим последицама угрожава и функционалност локалне заједнице. У локалној заједници полиција примењује различите стратегије рада у одговору на разнолике безбедносне и криминалне појаве. Један од тих одговора заснива се и на *концепту полицијског рада у локалној заједници (community policing)*. Овај модел полицијског рада представља квалитативно нов начин обављања полицијских послова у заједници, заснован на сарадњи са грађанима, мултиагенцијском приступу решавању проблема, превенцији и проблемски оријентисаном полицијском раду.

У земљама са дужом традицијом либералне демократије ова стратегија полицијског рада примењује се више од 50 година. Научна искуства у проучавању специфичности и практичне импликације примене такве стратегије део су богате академске традиције, која омогућава компаративно сагледавање њених домета у односу на различите појаве и безбедносне проблеме у заједници. Међутим, у Србији је имплементација концепта полицијског рада у локалној заједници почела 2003. године на одређеном броју одабраних локација, више у форми наметнутог „друштвеног експеримента“ и у условима посткомунистичког и транзиционог окружења, него као израз реформског и демократског опредељења за промену стратешког курса полицијске организације. У међувремену је и национални законодавни оквир препознао породично насиље као друштвено опасну појаву, а полиција је идентификована као један од друштвених субјеката који треба да прилагоди своје деловање специфичностима овог друштвеног проблема.

У малом броју објављених научних радова у Србији тек се фрагментарно приказују поједини делови концепта, и то на основу иностраних искустава у практиковању овог модела. Није довољно писано о домаћим искуствима у развоју концепта рада полиције у заједници, а посебно није обрађивана проблематика проактивног деловања, могућих одговора и реакције концепта полиције у заједници на специфичне облике криминалних активности, безбедносних проблема и социопатолошких појава, између осталих и на насиље у породици. Зато се теоријско утемељење овог истраживања заснива на бројним научним радовима, теоријским конструктима и богатом искуству америчких и западноевропских истраживача. На тај начин омогућено је компаративно сагледавање квалитета, домета, ефикасности, али и недостатака, ограничења и препрека у имплементацији нове стратегије полицијског рада у Србији, као посткомунистичкој и транзиционој земљи у односу на земље са дужом традицијом у примени овог концепта или земље сличног социјално-економског и политичког амбијента. У широј истраживачкој равни, анализа треба да покаже да ли, на који начин и у којој мери концепт полицијског рада у локалној заједници утиче на смањење страха од насиља, на задовољење потребе грађана за безбедношћу и, коначно, на квалитет живота грађана у заједници.

Општи циљ овог истраживања односи се на допринос научној бази истраживачких подухвата у идентификовању есенцијалних одредница квалитета живота у локалним заједницама, безбедносних потреба њихових грађана, опису и објашњењу концепта полиције у заједници, као стратешког модела реорганизације и оперативне трансформације полицијског система од реактивног ка проактивном. У истраживању се тежи идентификацији специфичности једног комплексног модела полицијског рада и конкретне

социопатолошке појаве, односно криминолошког феномена породичног насиља. Научни циљ истраживања је био: *опис постојећег стања* (функционисање локалних заједница, безбедносне потребе грађана, расположиви ресурси и комунална инфраструктура заједнице, *community policing* као стратегија полицијског рада, димензије породичног насиља у заједници и процена спремности заједнице) и *међусобног односа испитиваних феномена* (концепта полиције у заједници, породичног насиља и квалитета живота у заједници), *уз дефинисање препорука за превазилажење уочених недостатака*, заснованих на компаративном прегледу „најбољих пракси“ земаља са најдужом или најквалитетнијом традицијом примене овог концепта.

У основи, ово истраживање има карактер комплементарног истраживања. У његовој реализацији примењене су методе оба методолошка приступа – методе и технике како квантитативне, тако и квалитативне истраживачке традиције. Према циљном усмерењу, у њему доминирају специфичности *квалитативног методолошког поступка*, односно карактеристике *контекстуалног, експлоративног* али и *евалуационог* истраживања. У анализи, интерпретацији и дискусији о његовим резултатима, примењена је стратегија *компаративног проучавања* – упоређивани су налази добијени у пет истраживаних локалних заједница.

3. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ОД КОЈИХ СЕ ПОЛАЗИЛО У ИСТРАЖИВАЊУ

Имајући у виду да је ово истраживање контекстуалног, евалуационог али, преваходно, експлоративног карактера, његова хипотетичка основа дефинисана је кроз следеће тврдње:

Хипотеза 1. Локалне заједнице разликују се према специфичностима које генеришу различите безбедносне потребе грађана и условљавају примену концепта полиције у заједници као стратегије полицијског рада.

Хипотеза 2. У локалним заједницама присутна је, као безбедносна, потреба грађана за заштитом од насиља и насиља у породици.

Хипотеза 3. Полицијске организационе јединице у локалним заједницама разликују се према величини, структури, али њихова организација и кадровска структура нису прилагођене потребама грађана.

Хипотеза 4. Постојање и изражена фреквентност породичног насиља као појаве идентификује се у свим локалним заједницама.

Хипотеза 5. У истраживаним локалним заједницама нису стандардизовани ни формализовани облици мултисекторске координације полиције и других ресурса комуналне инфраструктуре у одговору на проблем породичног насиља.

Хипотеза 6. Полицијски службеници, директно ангажовани у примени концепта (*community policing*) нису спремни да прихвате све промене у оквиру нове стратегије полицијског рада, што зависи од радног места, стручне спреме, дужине радног стажа и пола.

Хипотеза 7. Жртве породичног насиља нису задовољне поступањем полицијских службеника у ситуацијама насиља, као ни третманом након пријављивања породичног насиља.

Из резултата истраживања спроведеног у пет локалних заједница у Србији, у којима се, почев од 2003. године, примењује концепт полицијског рада као нова стратегија, изведени су следећи налази:

1. У истраживаним локалним заједницама утврђене су објективне околности које генеришу различите безбедносне потребе грађана локалних заједница и условљавају примену концепта *community policing*-а као стратегије полицијског рада. Објективне околности се односе на карактеристике локалних заједница које генеришу специфични безбедносни амбијент (туристичко место, универзитетски центар, рурална и мултиетничка заједница, индустријски центар, градска општина). Тиме је Хипотеза 1 потврђена.

2. Утврђивањем безбедносних потреба грађана истраживаних локалних заједница идентификована је њихова потреба за заштитом од насиља, насилничког понашања и посебно, насиља у породици. Грађани су, као један од безбедносних проблема који их највише забрињава, управо препознали насиље. На тај начин потврђена је и Хипотеза 2.

3. У истраживању су, у циљу провере Хипотезе 3, упоређени: величина (површина) коју захватају истраживане локалне заједнице, број становника, економска развијеност и изражене безбедносне потребе грађана, са бројем полицијских службеника, структуром запослених и капацитетом попуњености радних места. Налази су потврдили да локалне полицијске организације објективно нису у могућности да у потпуности, ефикасно, благовремено и квалитетно одговоре на захтеве и потребе грађана на својој територији. На тај начин, Хипотеза 3 је потврђена.

4. Постојање и изражена фреквентност породичног насиља утврђивани су коришћењем институционалних извора података, превасходно, аналитичких извештаја полицијских управа и станица. Ако се у обзир узму величина територије за коју су надлежне полицијске управе/станице, број становника, локалне специфичности и степен економске развијености, може се рећи да, према званичним евиденцијама регистрованих кривичних дела, насиље у породици јесте присутно, али није посебно изражено и учестало као безбедносни проблем. У недостатку других извора релевантних података, стиче се утисак да у истраживаним локалним заједницама не постоји изражена учесталост породичног насиља. Стога се Хипотеза 4 сматра непотврђеном.

5. Истраживањем је утврђено да су од 2003. до 2009. године у свим локалним заједницама, осим у Врњачкој Бањи, усвојени протоколи о координисаном деловању, поступању и одговору локалних институција, организација и установа на проблем породичног насиља. То значи да су стандардизовани и формализовани облици мултисекторске координације полиције и других ресурса комуналне инфраструктуре у одговору на проблем породичног насиља. Узимајући у обзир све чињенице, дошло се до закључка да Хипотеза 5 није потврђена у четири истраживане локалне заједнице (од укупно пет локалних заједница).

6. Анкетирањем полицијских службеника који су директно ангажовани у примени концепта потврђено је да они прихватају промене у приступу обављања полицијских

послова које доноси нови концепт, сматрајући да се њиме изграђује веће поверење грађана у рад полиције. Међутим, зависно од радног места, дужине радног стажа и пола, највећи део службеника се опредељује за традиционални начин обављања полицијских послова, репресивно полицијско деловање кроз употребу средстава принуде, репресивне програме и активности на безбедносном сектору, доминантно присуство моторизованих полицијских патрола. Тиме је потврђена Хипотеза 6.

7. Интервјуисањем жртава смештених у сигурним кућама, дошло се до сазнања да су жене, жртве породичног насиља, задовољне поступањем полицијских службеника у ситуацијама насиља, али и третманом и положајем у поступцима који су уследили након пријављивања породичног насиља. На тај начин Хипотеза 7 није потврђена.

4. КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДИСЕРТАЦИЈЕ

У *Уводном делу* дисертације кандидаткиња је указала на то да је локална заједница контекстуални оквир у којем се на најбољи начин може сагледати стварни потенцијал за еманципацију грађана, могу реално проценити њихове потребе и степен њихове (не)безбедности и дефинисати потреба за превенцијом и реаговањем на безбедносне проблеме, ризике и претње на локалном нивоу. У широком одређењу безбедности на нивоу локалне заједнице и безбедносних потреба грађана, у свим актуелним истраживањима квалитета живота идентификована је и потреба за заштитом од насиља (насилних злочина) у заједници. У фокусу овог рада налази се *породично насиље*, као специфични облик насилних злочина. Међу друштвеним и социјалним субјектима у локалној заједници који су актуелном легислативом делегирани као актери превенције и/или репресије породичног насиља, посебно место заузима *полиција*. Међутим, актуелна истраживања западноевропских и америчких теоретичара указала су на неопходност промене стратешког одговора полиције на породично насиље у локалној заједници. Нова стратегија (*концепт полиције у заједници*), у односу на традиционалне репресивне, бирократске и милитантне моделе, представља квалитативно нов систем организације и функционисања полиције, заснован на *корелацији између очекивања грађана и онога што полиција реално чини*. Основно очекивање грађана од полиције састоји се у томе да полиција обезбеди сигурност њихових живота и имовине и да поврати и осигура мир и спокојство у њиховом окружењу, односно да их лиши страха од злочина и непријатности због нарушавања мира. Поред тога, грађани траже да им полиција, као јавна служба, помогне у решавању проблема („социјално-услужни рад полиције“).

У Србији је од средине шездесетих до почетка деведесетих година прошлог века, у оквиру *система друштвене самозаштите*, рад полиције имао сличности са концептом полиције у заједници (подела подручја на безбедносне секторе, пешачке патроле, посете грађана „од врата до врата“ и сл.), али је тај начин рада прекинут до 2000. године, због изражене политизације, криминализације и милитаризације полиције. Због тога је програмом „Визија за реформу МУП-а РС“ из 2003. године као примарни циљ постављена трансформација полиције према универзалном концепту полиције у заједници (*community policing*) у сервис грађана – у организацију која је модерна, професионална, флексибилна, деполитизована, демилитаризована, демократски устројена, децентрализована и у раду

превентивно усмерена. На основу овог програма, почела је реализација пилот-пројекта *community policing*-а у неким градовима Србије (Врњачка Бања, Нови Бечеј, Крагујевац, општина Звездара у Београду, Пожега).

У *Теоријском сегменту* дисертације, у оквиру првог дела, анализирана су различита теоријска одређења појма заједнице, и посебно локалне заједнице, кроз одређење синтагме припадности заједници. Потом су размотрени концепцијски приступи у дефинисању квалитета живота и идентификоване његове кључне димензије. У следећем сегменту излагања анализирани су домени и индикатори квалитета живота кроз приказ теоријске традиције западноевропских земаља. На бази тога, систематизоване су безбедносне потребе грађана, при чему је фокус теоријских одређења био везан и за процедуре процене потреба. На темељу теоријских налаза, препознати су ресурси и социјални капитал локалне заједнице одређен да задовољи безбедносне потребе грађана. У оквиру тог поступка, извршена је категоризација комуналне инфраструктуре и дефинисан појам коалиција (партнерства).

У оквиру другог дела сагледани су концепцијски приступи дефинисању кључних димензија породичног насиља као појаве и проблема у заједници. Етиолошка димензија објашњена је приказом савремених теоријских концепција породичног насиља. Феноменолошка димензија обухватила је приказ појавних облика породичног насиља. У оквиру објашњења виктимолошке димензије приказане су специфичности категорије жртва, кроз приказ резултата домаћих и иностраних истраживања. На бази приказа идентификованих последица породичног насиља, указано је на постојеће моделе заштите од породичног насиља у Србији (модел правне, социјалне заштите и модел пружања подршке и помоћи жртвама насиља).

У трећем делу приказане су кључне одреднице полиције као ресурса заједнице који је задужен за реаговање на проблем породичног насиља. Приказом су обухваћени концепцијски приступи одређења полиције као система и организације, препознати функционални полицијски системи и модели, идентификовани полицијски послови и функције. Посебан сегмент анализе обухватио је полицијску етику, односно, смернице и принципе полицијског поступања и специфичности полицијске културе.

У оквиру четвртог дела теоријског сегмента дисертације, кандидаткиња је дала приказ различитих модела стратегије полицијског рада у заједници (традиционални полицијски рад, покрет проблемски оријентисаног рада полиције, полицијски рад усмерен на тзв. поломљене прозоре, полицијски рад базиран на обавештајним подацима, полицијски рад заснован на подршци компјутерске технологије, полицијски рад који подразумева поделу одговорности са трећим организацијама и лицима на плану редуције и спречавања криминала и полицијски рад базиран на идентификовању жаришта криминала и тзв. врућих тачака у заједници). За сваки од модела назначене су специфичности, могућности и ограничења у примени.

У петом делу посебно је приказана и секвенцијално анализирана стратегија полиције у заједници. Након појмовног одређења, приказани су кључни елементи, димензије и специфичност односа ове стратегије са друштвеним капиталом заједнице. Потом су приказане теоријске основе нове стратегије, кроз кључна одређења Теорије поломљених прозора и Стратегије нулте толеранције. У оквиру идентификовања

елемената концепта полиције у заједници дат је и приказ специфичности проблемски оријентисаног полицијског рада, превентивне делатности полиције и грађана у локалној заједници и мултиагенцијског приступа у решавању проблема у заједници. У вези са имплементацијом овог концепта и нове стратегије, указано је и на његова ограничења и наведене теоријске критике. Посебан сегмент овог дела бави се развојем полиције у Србији, кроз приказ специфичности свих фаза препознатих у том процесу. Након тога, дат је приказ најважнијих налаза из прве евалуације у имплементацији концепта полицијског рада у Србији, спроведене 2004. године. Као увод у истраживачки сегмент дисертације, и одговор на кључна истраживачка питања, приказане су релевантне теоријске концепције које проблематизују однос између концепта полиције у заједници и породичног насиља.

Истраживачки део дисертације кандидаткиња је поделила у два сегмента. У првом се излаже методолошки оквир истраживања, а у другом приказују и дискутују резултати процене ефикасности концепта полиције у заједници у спречавању и реаговању на породично насиље.

У поглављу „Методолошки оквир истраживања“ кандидаткиња операционализује предмет, циљеве и задатке, а након тога излаже хипотетички оквир истраживања. Изворе коришћених података кандидаткиња класификује на постојеће и изворе података креиране за потребе овог истраживања. Након тога, детаљно су образлажене квалитативне и квантитативне технике и процедуре прикупљања података. У овом делу рада се такође приказују операционализоване варијабле и примењени истраживачки инструменти у свим фазама истраживања: процени квалитета живота и безбедносних потреба, евалуацији концепта полицијског рада у локалној заједници и у процени квалитета и ефикасности реаговања полиције у ситуацијама породичног насиља.

У поглављу „Ефикасност концепта полиције у заједници у спречавању и реаговању на породично насиље“ саопштени су резултати комплементарног (квантитативног и квалитативног) истраживања предметно усмереног ка процени ефикасности концепта полицијског рада у локалној заједници у односу на проблем породичног насиља и, индиректно, у односу на квалитет живота грађана. Кандидаткиња најпре износи резултате испитивања безбедносних потреба грађана пет локалних заједница у Србији у којима се, почев од 2003. године, примењује концепт полицијског рада у локалној заједници, са посебним фокусом на проблем насиља и насиља у породици (Крагујевац, Нови Бечеј, Врњачка Бања, Звездара и Бечеј). У поступку идентификовања безбедносних потреба кандидаткиња сумира оне специфичности истраживаних локалних заједница које генеришу потребе њихових грађана, посебно, потребу за заштитом од насиља и насиља у породици.

Кандидаткиња детаљно образлаже податке добијене испитивањем перцепције опште безбедности окружења и угрожености криминалом; утврђивањем нивоа страха од криминала, као и виктимизираност грађана појединим облицима криминала у претходних годину дана; утврђивањем нивоа страха од специфичних врста криминала са елементом насиља (страх од насиља у породици, страх од појединих категорија безбедносно угрожавајућих лица); идентификовањем безбедносно угрожавајућих локација у заједници. У следећем делу рада приказани су налази сегмента истраживања који се односио на утврђивање односа грађана према полицији као ресурсу заједнице задуженом за решавање

њихових безбедносних потреба, преко следећих категорија: перцепције односа грађана и полиције; процене квалитета полицијског рада у локалној заједници; поверења грађана у рад полиције и идентификовања капацитета локалних полицијских организација и потребе грађана.

У поглављу „Распрострањеност и карактеристике породичног насиља у локалним заједницама“ кандидаткиња, анализирајући податке добијене квалитативним истраживачким приступом и секундарном анализом институционалних извора података (докумената), сагледава карактеристике и фреквентност насиља у породици у истраживаним локалним заједницама, са циљем уочавања годишњих трендова ове појаве и проценом могућности приближног одређења „тамне бројке“ овог кривичног дела. Интервјуисањем руководиоца полицијских организација (начелника полицијске управе, односно, полицијске станице) идентификовани су ресурси, формалне и материјалне могућности и ограничења у реализацији мултисекторске координације и партнерства у локалним заједницама.

У поглављу „Успешност и квалитет концепта полицијског рада у локалној заједници“ кандидаткиња износи налазе евалуације ефикасности концепта полицијског рада у локалној заједници. Изнети резултати добијени су анкетирањем полицијских службеника који непосредно учествују у реализацији испитиване полицијске стратегије (укупно 71), односно, интервјуисањем жртава породичног насиља смештених у три сигурне куће на подручју Србије (укупно 15), интервјуисањем експерта и директним посматрањем. Најпре се процењује однос полицијских службеника према концепту полиције у заједници, зависно од дужине њиховог радног искуства, стручне спреме и пола. Потом је процењен квалитет и ефикасност реаговања полиције у ситуацијама породичног насиља на бази перцепције жртава породичног насиља, процене експерта и непосредног посматрања. Процена жртава извршена је у односу на пријављивање насиља и реаговање полиције на месту догађаја, процедуре након подношења пријаве и поступања полиције у ситуацијама породичног насиља.

У Закључку кандидаткиња резимира резултата истраживања, изводи шира закључивања о истраживаном проблему, и сет препорука које могу бити од значаја за унапређење концепта полицијског рада у локалној заједници, односно, теорије и праксе његове примене у односу на проблем породичног насиља.

5. ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Генерални циљ овог истраживања био је настојање да се унапреди постојећи фонд сазнања и истраживачких подухвата на идентификовању, опису и објашњењу есенцијалних одредница концепта полиције у заједници, као теоријски заснованог модела реорганизације, стратешке, тактичке и оперативне трансформације полицијског система од реактивног ка проактивном, од традиционалног ка савременом. Имајући у виду недовољну академску тематизацију овог питања, специфичности породичног насиља као криминолошког, кривичноправног и социопатолошког феномена, у овом раду су успешно систематизована постојећа научна, стручна и практична сазнања о успешности примене новог концепта

полицијског рада у заједници. Такође, веома успешно је изведена анализа постојећег стања испитиваних појава, концепта полиције у заједници и породичног насиља, као и њиховог међусобног односа.

Комисија сматра да су успешно остварени и посебни циљеви истраживања који су се односили на читав спектар релевантних питања: препознавање специфичности новог концепта полицијског рада у локалној заједници; сагледавање начина функционисања полицијских организационих јединица на локалном нивоу и њихов однос према полицијском менаџменту на највишем нивоу у погледу степена самосталности у одлучивању, организационим, кадровским и другим решењима; утемељеност стратешких и тактичких модела утврђивања безбедносних потреба у локалној заједници и проблемски оријентисаног полицијског рада; организациона усредсређеност полицијског деловања у локалној заједници према решавању проблема породичног насиља и практичне импликације (не)познавања етиолошких, криминолошко-виктимолошких и социопатолошких специфичности феномена породичног насиља; препознавање могућности, модела и ефеката превентивног полицијског деловања у односу према овом проблему кроз идентификовање партнерских и међусекторских релација у локалној заједници на заједничком проактивном и репресивном деловању; процена степена едукованости и стручности полицијских службеника за рад са жртвама и починиоцима различитих облика породичног насиља и мерење ефикасности полицијског рада у оквиру овог концепта, али и степена поверења грађана у рад полиције и задовољства ефектима њеног рада.

Осим доприноса општем фонду научних сазнања, и унапређењу сазнања посебних друштвених дисциплина, бројни изведени налази могу да буду значајна подршка полицијском менаџменту, али и другим органима социјалне контроле на локалном нивоу у домену доношења благовремених и реално утемељених одлука на подручју организационих, и кадровских структура и активности на спречавању и сузбијању породичног насиља. Управо је фокус савремених теоријских и истраживачких напора усмерених на анализу релација између концепта полиције у заједници и породичног насиља као једног од константно присутних проблема у заједници, постављен и на домете, лимите и могућности унапређења стратешких, организационих, кадровских, оперативних и тактичких перформанси полицијског рада на превентивном и проактивном односу према феномену породичног насиља. У последњој деценији развоја концепта полиције у заједници и његовог одговора на проблем породичног насиља, теоретичари, истраживачи и практичари све већу пажњу обраћају на развој партнерских односа унутар заједнице, односно партнерства адресираног на координирану активност већег броја социјалних актера, базираног на одговорности за доношење одлука, утврђеној организационој структури, образовању и обуци о породичном насиљу, јасно дефинисаним улогама и механизмима за ефикасну размену информација. Управо су ово проблеми које кандидаткиња успешно расветљава у дисертацији.

6. ЗАКЉУЧАК

На основу увида у завршену докторску дисертацију Данијеле Спасић *„Концепт полиције у заједници и породично насиље“*, комисија констатује да је кандидаткиња успешно обрадила постављену тему. Предмет и циљеви истраживања су адекватно постављени, теоријски и методолошки оквир рада кохерентни и утемељени на релевантним научним достигнућима и савременој емпиријској пракси. Кандидаткиња је следила одобрену структуру на коју је сагласност дало Наставно-научно веће Факултета безбедности и Стручно веће Универзитета у Београду.

Дисертација *„Концепт полиције у заједници и породично насиље“* представља савремен, актуелан и оригиналан допринос студијама безбедности, како у домену научног сазнања, тако и у истраживачкој пракси.

На основу свега изложеног, имајући у виду квалитет, значај, добијене резултате и остварени научни допринос, Комисија даје позитивну оцену докторске дисертације и Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду

ПРЕДЛАЖЕ

да прихвати позитивну оцену докторске дисертације Данијеле Спасић, под насловом *„Концепт полиције у заједници и породично насиље“* и одобри јавну одбрану.

У Београду, 12.01.2014.

КОМИСИЈА

проф. др Слађана Ђурић, председник

проф. др Ивана Симовић-Хибер, члан

проф. др Желимир Кешетовић, члан

проф. др Бранислава Поповић-Ћитић, члан